

Exposició

A la ciutat xinesa

**Mirades sobre la
transformació d'un imperi**

Introducció 6

Selecció de textos i imatges de l'exposició 8

Quadern de treball 23

Propostes del Servei Educatiu

Cineastes i ciutats 33

Textos de Jordi Balló

Bibliografia 47

Introducció

A la Xina, tothom a ciutat, sigui xinès o estranger, treballador, home de negocis o turista, veu i entén el que li sembla, el que li convé. La Xina, i encara més les seves megalòpolis, ens ofereixen tants rostres com ombres i llums habiten els nostres propis imaginaris; a propòsit de la cultura xinesa, els sinòlegs parlen del *yin* i del *yang*, les dues cares complementàries d'una mateixa realitat. Així, els homes de negocis accepten necessàriament just el que els cal de *yin* i de *yang* per participar en l'aventura d'aquesta nova potència econòmica. Els diplomàtics n'aprenen les regles fins que, quan les dominen, se'ls crida a altres capitals. Els turistes, aquests continuen veient, més que la realitat, les imatges dels desplegable turístics, com si les grans ciutats fossin immutables.

La força de la propaganda xinesa, tal com se la va començar a desenvolupar en l'època de Mao Zedong, ha inculcat una visió de la Xina submissa, temorenc i deformatada alhora. Per fi, avui ens hi podem apropar, la podem analitzar, observar-la, tot i que amb alguna dificultat (per començar, la de l'idioma). I també podem apreciar, amb el plaer ambigu de la descoberta, aquesta Xina que ens acaba d'ultrapassar, quan encara ens pensàvem que anàvem al davant de tot sota l'ombra protectora d'Europa o dels Estats Units.

Ara la podem veure tal com és. Aquí no provarem pas de respondre als enormes interrogants que ella mateixa es planteja, i també ens planteja a nosaltres: l'ecologia, l'aigua, l'energia, l'alimentació, la demografia, el clima... Aquests temes es plantejaran, senzillament, a través del que hem vist, escoltat, compartit.

El fet olímpic i la revifalla de la qüestió del Tibet han modificat la possible lectura d'aquesta exposició i han desvetllat pors i malfiances que la necessària solució dels problemes mundials venidors hauria de convertir en estèrils. Allò que importa als occidentals és veure-hi millor per comprendre millor i, en última instància, per reaccionar millor. Allò que importa a la Xina, més enllà de la retòrica, és arribar a acceptar que se la miri i se la interrogui pel que és, i no en funció d'una imatge que s'esforça a mantenir.

Aquí només hi trobarem la Xina de les ciutats –i, d'aquesta, només una part ínfima– la fortuna de la qual està lligada a una cultura infinitament més antiga, sempre present en els textos i les escriptures, però pràcticament destruïda pel que fa a la forma i la perennitat urbanes. Com s'ha pogut arribar a produir un fenomen de destrucció com aquest? Era inevitable? Quines en poden ser, tard o d'hora, les conseqüències? Pertoca a cadascú de trobar les pròpies respostes a aquest repertori de preguntes.

Estela del mapa de Pingjiang. Temple de Confuci, Suzhou.
© Wang Hao / Oficina del Patrimoni Cultural de Suzhou

Aquesta exposició va ser concebuda mentre la Xina batejava al ritme de la preparació dels Jocs Olímpics. A Pequín, com en totes les altres ciutats del país, hi regnava un efervescència constructiva sense precedents en la història moderna de la humanitat, tant per la seva importància com per la seva rapidesa.

El 12 de maig de 2008, un fort terratrèmol de magnitud 8, seguit de diverses rèpliques intenses, va devastar el centre de la regió de Sichuan, a prop de Chengdu.

De manera imprevisible, l'exposició haurà permès de descriure el seu propi context: una mutació tel·lúrica on la modernització també va implicar la desaparició de trossos sencers de l'antiga Xina.

París, 1 de juny de 2008

Suzhou. Vista del canal i del pont Guangji, abans del 1999. © Comitè local de compilació dels anals locals de Suzhou

Segell regular, segle XX, Collection Dautresme (París)

Caràcter

L'imperi dels signes

Per als xinesos, l'aprenentatge de l'escriptura és un element essencial de la seva cultura. Els caràcters, uniformes a tot el país, els permeten de dialogar fins i tot si les llengües que parlen són diferents.

La transcripció dels caràcters xinesos al *pinyin* (l'alfabet occidental), que hauria pogut menar a un nou afebliment de la cultura, ha democratitzat l'ús d'uns caràcters ara fàcils d'escriure gràcies a la informàtica.

Els carrers estan poblats d'aquests signes que donen a l'espai una dimensió gràfica i simbòlica més important que la que tenen l'escriptura i els rètols a les ciutats occidentals. Dins l'espai tradicional de les ciutats, la trama regular dels carrers, travessada per tota la complexitat dels carrerons (*hutong* a Pequín), es manifestava, a més, com un reflex de l'organització gràfica dels textos.

Tanmateix, la mutació actual de la Xina i l'empobriment urbà desdibuixen aquesta geografia mental i la seva riquesa espacial.

Suzhou

El passat recompost

Des de la dècada de 1990, Suzhou, la Venècia de l'Orient, s'ha transformat en una metròpoli de més de dos milions d'habitants i s'ha convertit en una capital turística i patrimonial per als xinesos mateixos.

Poques ciutats han conservat tantes empremtes de la seva història, encara que aquesta història sovint s'hagi refugiat en els llibres i els museus. El cor mateix de la ciutat antiga, a l'interior d'una muralla duplicada per un gran canal, va patir violentes transformacions al llarg del segle XX per causa dels imperatius econòmics a curt termini. Però, a diferència de Pequín, aquí encara hi queden prou traces per a recompondre mentalment un passat excepcionalment ric, una ciutat de bellesa amenaçada que ha conservat el seu somriure.

Xi'an

La indústria de l'arqueologia

De Xi'an, l'antiga capital dels Qin que hauria donat el seu nom al país, tot el món en coneix el famós exèrcit de terracota amb els seus guerrers que protegeixen la tomba de l'emperador Qin Shi Huangdi. Ells sols sembla que representin tota la història de l'imperi, imatge commovedora i terrorífica alhora, testimoni d'una civilització que s'unificava i del nacionalisme naixent.

L'arqueologia s'ha convertit en una font de prosperitat turística a la qual no preocupen gens les altres realitats de la ciutat. Xi'an ja ha donat per perdut pràcticament tot el seu patrimoni urbà i només ha permès que sobrevisquessin el temple de Confuci i el Bosc d'Esteles, les dues mesquites històriques i una part del barri musulmà. Els afores de la ciutat, condemnats a una industrialització de conseqüències mortíferes, també passen per una difícil reconversió.

Esperant l'autobús, 1960.

Xi'an. Excavació de l'exèrcit de terracota, 1980
© Darolle Raymond /Corbis Sygma

La terra

La Xina, o *Zhongguo* (Imperi del Centre), és, en primer lloc, un territori immens de 10 milions de kilòmetres. L'antic imperi, percebut a vegades com una amenaça, així com cadascun dels reialmes que el van constituir, al seu torn també procuraven protegir-se. Per això es van construir les grans muralles unificades per la dinastia Qin (221-206 aC; d'ella provindria el nom occidental del país). Quan els invasors aconseguiren apoderar-se de la Xina, va ser per fondre's ells mateixos en aquella civilització, i van adoptar els costums del país ocupat i continuar la seva formidable epopeia constructiva.

Amb els manxús, la civilització xinesa ultrapassaria les seves fronteres actuals i s'estendria al Tibet i a tot el conjunt de territoris occidentals agrupats en la província de Xinjiang.

Cap al 1900, la Xina tenia 500 milions d'habitants; el 1960, superava els 600 milions; i el 1976, quan va decretar la política del fill únic, arribava als 1.000 milions. Actualment, té més de 1.300 milions d'habitants.

Llegenda

Pan Gu, creador de la terra i del cel

Molt abans del naixement de la Humanitat, el cel i la terra eren una sola cosa; els quatre punts cardinals no eren més que un sord zumzeig semblant a un ou immens. Va ser dins d'aquest ou que va néixer Pan Gu, l'ancestre de l'Home.

Van passar 18.000 anys. Pan Gu, extraordinàriament poderós i amb una força il·limitada, de sobte es despertà. Cec, en una alenada agafà un destaló i, amb un soroll eixordador, trencà l'ou que l'embolcallava.

Llavors, els bocins brillants i lleugers es van envolar i van formar el cel, mentre que altres bocins, pesants i espessos, queien lentament i formaven la terra.

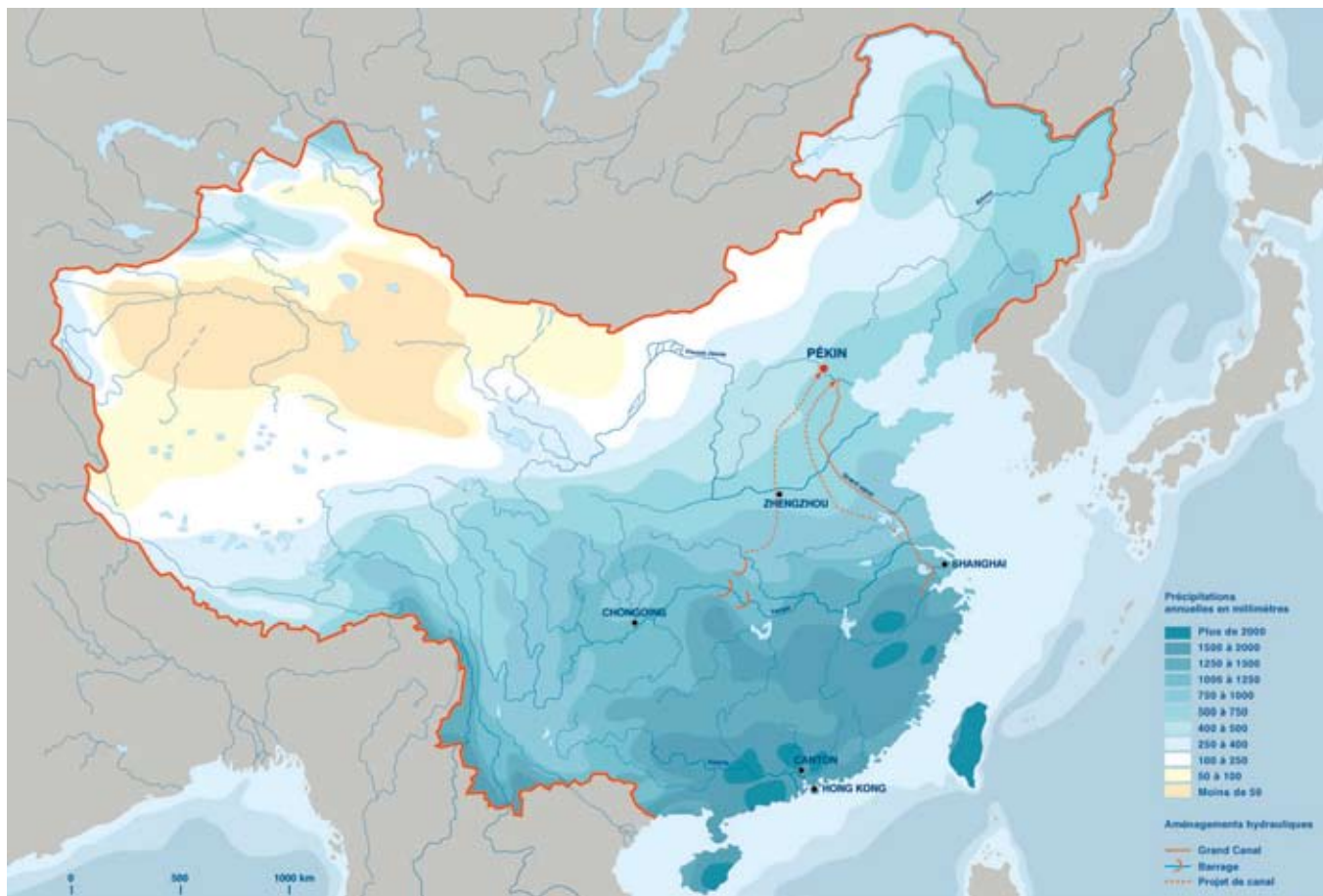
És així que es van formar el cel i la terra. Però, en veure amb quina força s'havien format, Pan Gu va tenir por que es tornessin a ajuntar. I va empènyer la terra amb ambdós peus i el cel amb el cap.

Ferm com les arrels d'un arbre, Pan Gu es va mantenir dempeus entre el cel i la terra fins al dia que el cel i la terra ja no es van poder expandir més; llavors, Pan Gu es deixà caure i morí.

Wangjiaduo, el "Douart-de-Lagrée" fondejat al lang-Tsé, 1923. Missió Lastigue
© drets reservats

Mapa de precipitacions

L'aigua

Aigua benèvola, aigua amenaçadora A la Xina, allò que definia la virtut d'un emperador era la seva capacitat per a garantir la pau i el benestar dels seus súbdits mitjançant l'observança i el respecte dels ritus. D'ell depenia l'harmonia del món. Aquesta harmonia es fonamentava, en primer lloc, en l'abundància de les collites; és a dir, en la pluja benèvola i la regularitat dels rius. A aquest respecte, sequera i inundació eren signes de la còlera divina. Des de la construcció del Gran Canal (1.800 km construïts entre el segle VI i el segle XV) fins a la de la presa de les Tres Gorges, des del pas del lang-Tsé per Mao Zedong (1966) fins a l'annexió del Tibet (1959), principal reserva de la República, el control de l'aigua, monumental o simbòlic, va ser, i encara és, una de les condicions per a la permanència en el poder.

Llegenda

Yu el Gran

Se suposa que Yu, mític emperador xinès, va viure fa més de 4.000 anys. Durant el regnat de Yao, unes inundacions van fer estralls considerables en camps i cases. A fi de posar remei a aquesta situació, Yao encomanà a un home anomenat Gun que regulés el curs dels rius. Per aconseguir aquesta missió, li van caldre nou anys. Tanmateix, el seu mètode es demostrà ineficaç i les inundacions es van repetir encara amb més força.

Llavors Shun, successor de Yao, condemnà Gun a mort i exhortà el fill d'aquest, Yu, a continuar les obres del seu pare.

Yu canvià radicalment de mètode; va fer cavar canals per desviar l'aigua dels rius. I no va dubtar pas a l'hora de donar un cop de mà als habitants, sense queixar-se malgrat la dificultat de la tasca. Per a les obres de condicionament, va enllestir molts instruments de mesura i nous mètodes.

Tretze anys més tard, les aigües dels rius havien estat drenades i la gent va poder reprendre les seves activitats agrícoles. Llavors Shun va nomenar Yu el seu successor i d'aquesta manera va néixer la llegendària dinastia Xia.

Chongqing

A força de braços

Separada de la província de Sichuan el 1997, la regió de Chongqing (82.300 km²) és una de les quatre "municipalitats autònomes" que depenen directament de l'Estat. Sis vegades més gran que la de Pequín, sens dubte és la més impressionant pel seu creixement, la seva ubicació i la multiplicitat dels reptes urbans i ecològics que ha d'afrontar. Es calcula que té una població de gairebé 32 milions d'habitants, a la qual es preveu que s'afegeixin com a mínim quatre milions més de persones, desplaçades per causa dels riscos derivats de la presa de les Tres Gorges i pel terratrèmol del 12 de maig de 2008.

El cor de Chongqing es troba en la confluència del riu lang-Tsé i el seu afluent el Jialing. És la part més urbanitzada. Tindria de vuit a deu milions d'habitants, sense comptar els treballadors migrants i tot un exèrcit de portadors, els *bangbang*, que lloguen els seus braços i la seva força per fer front a la duresa d'aquesta ciutat de muntanya, un dels escenaris més espectaculars del país malgrat la intensitat gairebé permanent de la calor, la boira i la contaminació.

Taipei 101, Taiwan. Arquitecte C.Y. Lee & Partners
© Wang Qiheng

Dona d'una cadena de muntatge, Sheuzhen
© Wang Fan

© Zang Xiumin. Deu metres quadrats, deu famílies,
Sichuan, 1997

Fengshui

L'empresa de les tradicions

El *fengshui* s'ha convertit arreu del món en una font de supersticions i un recurs comercial inesgotable. Tanmateix, no es pot entendre la configuració original de l'espai xinès sense el *fengshui* i els ritus, religiosos i profans, que hi estan associats. Si més no des del segle IV aC, el *fengshui* permet d'organitzar la casa dels morts i la dels vius, els pobles i les ciutats.

Se suposa que el *fengshui* protegeix de la malastrugança i afavoreix el destí. Els mestres de *fengshui* han associat progressivament a la seva brúixola (*luopan*) totes les pràctiques relacionades amb el *Llibre de les mutacions* (*Yi Jing*), una lectura del món fonamentada en el *yin* i el *yang*, i el recurs al taoisme i a diverses interpretacions del *qi* (l'alè vital).

Canton

La fàbrica del món

El delta del riu de les Perles que, al sud del país, s'estén des de Canton fins a Hong Kong, és la primera regió amb un estatut econòmic de la qual trenca oficialment amb les regles de la República Popular.

Entre tots dos ports, la ciutat nova de Shenzhen va ser ideada, gairebé en la seva totalitat, de manera simètrica a l'antiga metròpoli anglesa. És una de les quatre primeres zones econòmiques especials de la Xina (1980). Se l'hi uniran tot un reguitzell de ciutats del delta, com ara Dongguan, Foshan, Zhongshan o Zhuhai, i juntes formaran una conurbació complexa (42.000 km, gairebé seixanta milions d'habitants) que fascina tant els demògrafs com els experts en economia i els ecologistes.

Dongguan, ciutat limítrofa de Canton, seria la metròpoli mundial per a la fabricació d'objectes electrònics. Zhongshan i Zuhai són seu de les delegacions de les universitats més grans del país. Macau és l'equivalent de Las Vegas.

Més a prop de Shenzhen, Dapeng Wan acull el cementiri *fengshui* més gran del sud. A més, la regió recicla munts colossals d'objectes de rebuig arribats d'arreu del món.

La puixança de Hong Kong, que Anglaterra va tornar a la Xina el 1997, permet de tenir a l'embocadura del delta, tot al mateix temps, un model econòmic, un mercat, un port considerable i recursos bancaris aparentment il·limitats.

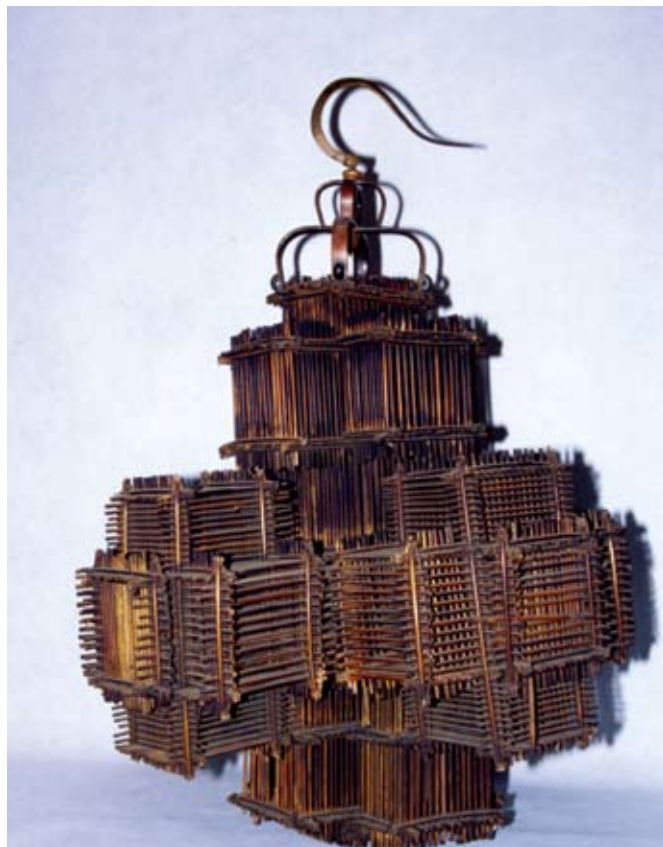

Xangai. Vista del riu Suzhou, cap a 1955 © Rue des Archives / Suddeutsche Zeitung

Broadway Mansions, actualment Shangai Dash
© Dominique Delaunay, 1987

Gàbia de grills,
Collection Dautresme (París)

Construcció

L'art de construir

La construcció antiga es basa en el coneixement del muntatge de la fusta. Quant a l'organització tradicional de l'espai urbà, està lligada a les regles confucianes que regeixen les relacions socials. Al voltant d'un espai rectangular i d'acord amb una jerarquia immutable, s'hi distribueixen els espais de la família (o del poder) i els del servei (o dels vassalls). Fins a principi del segle XX, la forma de les ciutats, que segueix la mateixa lògica, pràcticament no canvia. Malgrat les fenomenals sotragades de la revolució maoista, es manté estable fins als últims anys de la dècada de 1980. Tanmateix, la superpoblació i la industrialització condueixen a una degradació dramàtica de les estructures tradicionals. Amb Deng Xiaoping i l'adjudicació dels Jocs Olímpics (el juliol de 2001), les ciutats entraran en una fase de mutació sense precedents i els models occidentals substituiran definitivament la permanència de la cultura xinesa.

Llegenda

La Ciutat Prohibida, Lu Ban i la gàbia de grills

“Sembla ser que, al principi, no hi havia cap torre a les muralles de Gugong (Ciutat Prohibida). Una nit, l'emperador somnià quatre torres, cadascuna en un angle de la muralla i, quan es va despertar, n'ordenà la construcció d'acord amb el model exacte de la visió que havia tingut.

El Ministre d'Obres Públiques va manar als millors artesans de l'imperi que portessin a terme les obres en tres mesos. Dos equips van construir unes torres de guàrdia impressionants però, com que no es conformaven al somni de l'emperador, se les va destruir i els artesans van ser decapitats. Van cridar un tercer equip però els homes, morts de por, gairebé no podien ni menjar ni dormir.

Un matí, mentre discutien els plans, van sentir uns grills que cantaven. Els artesans, exasperats per la cridòria, es decidiren a prendre mesures. En baixar, veieren un home vell que venia les seves saltarel·les a preu d'or. En veure'ls, el vell comerciant, tot brandant una de les gàbies, els va dir: ‘Senyors, no em voldríeu pas comprar aquesta saltarel·la dins la seva exquisida gàbia?’

Tots els ulls es van clavar en la gàbia, que tenia la forma exacta del que cercaven. I és que es veu que el vell era Lu Ban, el pare de tots els fusters xinesos.”

Xangai

La sirena del lang-Tsé

Va ser al segle XIX que les potències occidentals es van començar a instal·lar a Xangai, la ciutat “a sobre del mar”, ciutat xinesa de comerciants, de mariners i de pescadors, a la riba oest del Huangpu, vigorós afluent del riu Blau. Així nasqueren les concessions internacional i francesa, la imatge més coneguda de les quals és el Bund (el passeig dels estrangers), recull d'arquitectura neoclàssica habitada per bancs, companyies d'assegurances i companyies navilières. Un univers on alternaven les vil·les sumptuoses i els complexos d'habitatges dels *lilong*.

La bellesa i les arquitectures del paisatge de Xangai emmirallen les de les dones dels anys trenta, siluetes allargades pels colors i les formes dels vestits, els famosos *qipao*.

Avui, Xangai ha ultrapassat el riu i ofereix un nou perfil que, el 2010, completaran els miratges de l'Exposició Universal. A la ciutat antiga, les autoritats de Xangai, empeses pel renaixement d'una *intelligentsia* conscient dels valors patrimonials, s'han decidit a posar fre a les destruccions.

La família Ngan a Lianping, 1903-1908 © mission 21 / BMA A-30.17.020

Lü Guangweu, Habitatges "passadís", 2002, Luoyong (Henan)

Família

De la solidaritat a la individualitat

A la Xina, l'estructura familiar s'ha mantingut al llarg del temps tant perenne com l'organització de la casa. Aquesta estructura abraça, primer de tot, els ancestres als quals, en totes les llars, es ret un culte impregnat de religiositat.

A la veneració dels ancestres, li correspon el respecte dels pares envers els avis i dels fills envers els pares. La relació confuciana és dual; el respecte envers els avantpassats va acompanyat del deure de protegir els més febles.

El brutal augment de la població, i després la dispersió de les famílies durant l'època maoista, deixaran malparat aquest model, que tornarà a quedar trastocat amb l'aplicació, el 1979, de la política del fill únic, la qual, a les ciutats aplicada rigorosament, portarà a la inversió de l'estructura familiar en un univers urbà trastornat.

"L'home jove, a la llar, ha d'estimar i respectar els seus pares. Fora de la llar, ha de respectar els qui són més grans que ell o tenen un rang superior al seu. Ha de ser prudent i sincer en les seves paraules; estimar tothom, però relacionar-se més estretament amb els homes d'humanitat. Complerts els seus deures, si li queda temps i forces, que els dediqui a l'estudi de les lletres i de les arts lliberals."

Conversa de Confuci I. 6.

"A la Xina, normalment els homes estan sotmesos a l'autoritat de tres sistemes (el poder polític, el poder clànic, el poder religiós), [...] Pel que fa a les dones, a més es troben sota l'autoritat dels homes o del poder del marit. Aquestes quatre formes de poder –polític, clànic, religiós i marital– representen tot el conjunt de la ideologia i el sistema feudals patriarcals i són les quatre gruixudes sogues que mantenen amarrat el poble xinès i, especialment, la pagesia."

Mao Zedong, capítol 31 del Llibre roig

Pequín. Desfilada de guàrdies rojos el dia de la festa nacional, 1 d'octubre 1966 © Solange Brand

© Wang Jinsong, Senyals de la demolició, 1999

Modernització, destrucció

D'una banda necessària, per raó de la degradació de l'hàbitat, la modernització va adoptar com a principi la destrucció de tot rastre del passat, principi que tardanament han posat en qüestió una part de les autoritats del país. Destruir carrerons i cases velles és la principal tasca dels obrers migrants (*mingong*), entre els quals les empreses de construcció recluten també les milícies encarregades d'imposar el nou ordre de la promoció.

Els bulldozers avancen des dels barris més ben construïts cap als més pobres. Això tendeix a convèncer els visitants estrangers de la raó d'un procés de destrucció al qual ja només li queden cofurnes per esmicolar.

Els xinesos desallotjats poden rebre allotjaments nous. Tanmateix, l'especulació els empeny a optar per apartaments allunyats, sovint a dues hores o més de trajecte dels seus llocs de treball, en suburbis amb una estructura urbana que potser encara resti deshabitada molt de temps.

Pequín

Pequín, una història

Considerada durant molt de temps la capital més misteriosa del món, Pequín batejava al ritme dels murs grisos dels seus carrerons, els *hutong*, avui pràcticament desapareguts enmig de la llum enlluernadora dels Jocs Olímpics 2008.

El traçat de la dinastia Yuan (1271-1368), fundada pels mongols, es va mantenir immutable durant sis segles. Tret de la Ciutat Prohibida, reconstruïda per la dinastia Ming entre 1406 i 1420, emperadors i habitants han conservat la trama i la forma de la ciutat reconstruint-la idèntica quan es produïa un incendi.

Des de la fi del segle XX, el vertigen modernista ha succeït a la permanència històrica i ha fet néixer una ciutat la imperiosa característica de la qual sembla que reposi sobre l'apilonament infinit de les autopistes urbanes, i una successió de construccions anònimes i gairebé sempre sense gràcia.

Pequín 1999-2008, els deu anys de la gran mutació

El gran plànol en relleu, préstec de l'Institut d'Urbanisme de Pequín, mostra l'estat de la capital el 1999 (el plànol en relleu original feia 150 m²; aquí en presentem els 50 m² que corresponen a la Pequín històrica). Les dues terminals interactives permeten de mesurar la magnitud de la transformació experimentada per la majoria de barris.

Les zones grises més baixes corresponen a la ciutat antiga. Els trets més essencials d'aquesta ciutat han desaparegut, llevat d'algunes quantes zones amb vocació turística, sobretot al voltant dels llacs del nord-oest (barri de *Shishahai*).

Pequín s'ha convertit en una ciutat sense punts de referència, llevat dels nous monuments del poder, de l'esport, de les finances i dels mitjans de comunicació, tanmateix gairebé invisibles en aquesta ciutat sense horitzó, com els fars del món contemporani.

Ara cal que intentem de comprendre si el model pequinès, entrampat en les seves volutes de sorra, de fum, d'autoritat inquieta, d'informatització a ultrança, es pot humanitzar o no. ¿Pot la Xina actual proposar un ideal i permetre el retorn d'una saviesa que s'imaginava eterna?

Si la ciutat i l'arquitectura poguessin parlar, serien les que ens donarien les millors respostes.

El 2008, amb ocasió dels Jocs Olímpics, Pequín ha sabut demostrar destresa i voluntarisme, i capacitat de mediatitzar la seva imatge. Encara li queda inventar un futur igualment bo per a tots els pobles de la Xina. Aquell que potser hagin somniat els espectadors dels Jocs.

Perdurarà la imatge idealitzada i espectacular de Pequín com un nou model cultural? O bé es revelarà com un exemple negatiu per a les ciutats i l'arquitectura del futur?

Quadern de treball

Materials complementaris

A la ciutat xinesa

**Mirades sobre la
transformació d'un imperi**

Propostes del Servei Educatiu

Imatges per a la reflexió i el debat

WENG Fen

Pekín (Beijing), 2004. José Antonio Soria

Cristiano Laruffa/REX/SIPA 2007

Chongqing, 2004. Li Lang

Mira:
Què veus en aquestes fotografies?
Què et suggereix el que veus?

Contextualitza:
Situa aquestes fotografies en l'apartat corresponent de l'exposició:
.....
Explica breument els temes que s'hi desenvolupen.

Relaciona:
Creus que les imatges d'aquestes dues pàgines podrien ser complementàries?
En quin sentit creus que tenen punts en comú?
Quines creus que són les diferències més importants entre elles?

Opina:
Dóna la teva opinió sobre el que veus en aquestes imatges i fes una valoració personal.
Intenta relacionar el contingut de les imatges amb els temes que planteja l'exposició.

Mira:
Què veus en aquestes fotografies?
Què et suggereix el que veus?

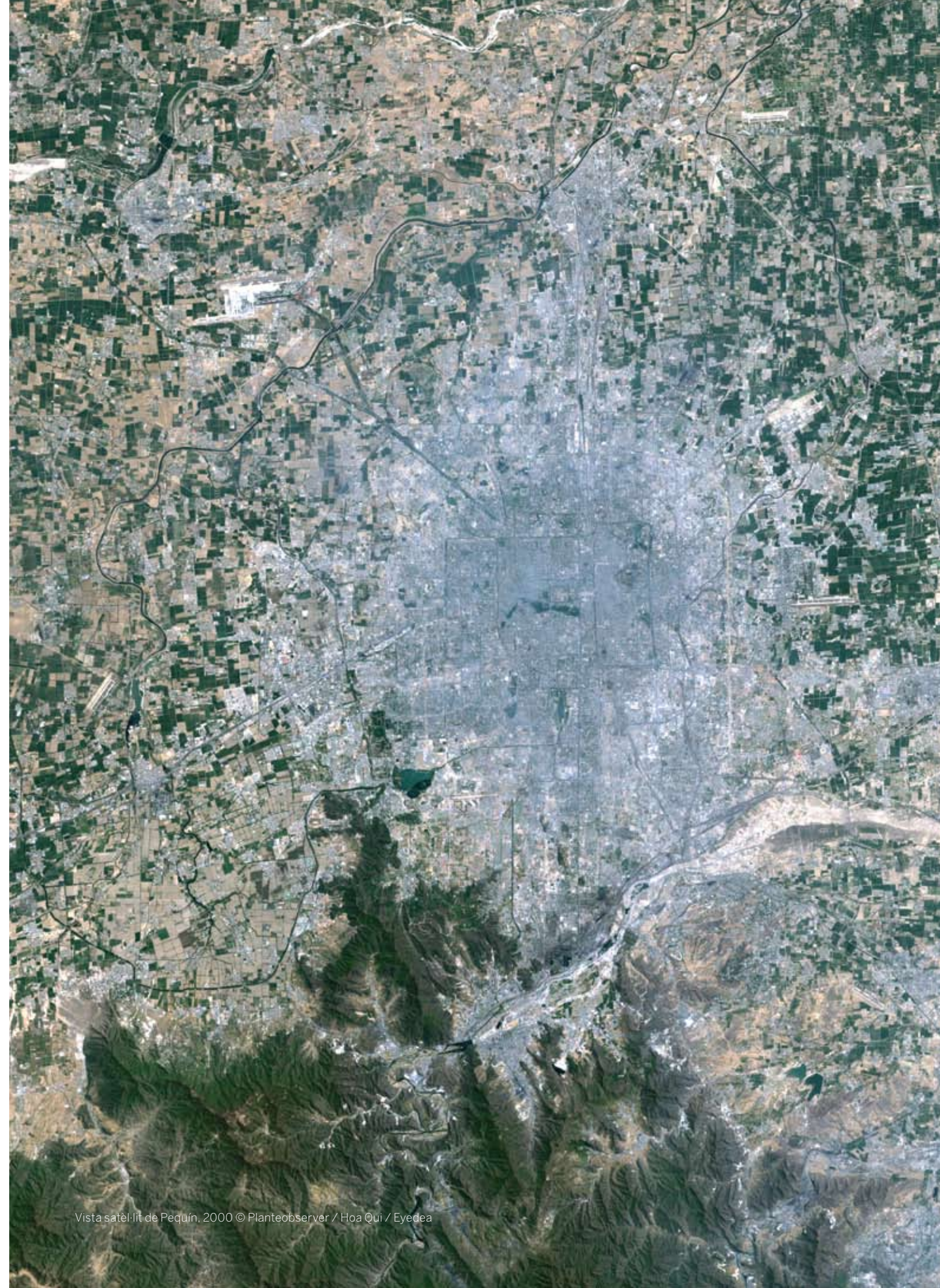
Contextualitza:
Situa aquestes fotografies en l'apartat corresponent de l'exposició:
.....
Explica breument els temes que s'hi desenvolupen.

Relaciona:
Creus que les imatges d'aquestes dues pàgines podrien ser complementàries? Es corresponen amb la imatge que tenies de les ciutats xineses? En quin sentit creus que tenen punts en comú? Quines creus que són les diferències més importants entre elles?

Opina:
Dóna la teva opinió sobre el que veus en aquesta imatge i fes-ne una valoració personal. Has vist un cas semblant? Explica la teva experiència.

Hu Yang

Vista satèl·lit de Pequín, 2000 © Planteobserver / Hoa Qui / Eyedea

Lü Guangwei, 2007

Mira:
Què veus en aquestes fotografies?
Què et suggereix el que veus?

Contextualitza:
Situa aquestes fotografies en l'apartat corresponent de l'exposició:
.....
Explica breument els temes que s'hi desenvolupen.

Relaciona:
En quin sentit creus que les imatges d'aquesta pàgina es poden relacionar amb la realitat social de la Xina contemporània?
Quines creus que són les diferències més importants entre elles?

Opina:
Dóna la teva opinió sobre el que veus en aquestes imatges i fes una valoració personal.
Intenta relacionar el contingut de les imatges amb els temes que planteja l'exposició.

Cineastes i ciutats

Text de Jordi Balló

Cinema per a una exposició

Pot una exposició generar una pel·lícula? Sabíem per la nostra pròpia experiència amb l'exposició *Erice/Kiarostami. Correspondències*, que aquest objectiu era possible sempre i quan la proposta fos suficientment oberta i ambiciosa per interessar els cineastes de més talent. I que el format d'un film per a una exposició no era una finalitat en ell mateix, sinó la possibilitat d'obrir el camí per a futures trobades de la pel·lícula resultant amb els seus espectadors. En aquest context vam intentar donar resposta a la necessitat d'obtenir un punt de vista de cineasta sobre cinc ciutats que marcaven l'itinerari de l'exposició *A la ciutat xinesa. Mirades sobre les transformacions d'un imperi*. Cinc cineastes xinesos units per una concepció del cinema similar, una actitud crítica davant de la realitat, que en aliar-se proposessin també un missatge generacional...

Xangai

L'Ésser i el No-res (*Being & Nothingness*)

Xangai, l'excés de desitjos es converteix en el mateix cos de vida de l'urbs. Allà hi ha massa joves que viuen lluny de les seves llars i, atrets pel seu encant, proven de descobrir què és el que desitgen d'aquesta metròpoli cara i sexi.

La ciutat esdevé un formiguer de somnis d'aquestes persones.

El llit és un element pràctic i essencial a les nostres vides.

El jaç acompanya les persones i és testimoni de les múltiples opcions del món.

El jaç, viu? Si creiem que nosaltres vivim, el llit també.

Han Jie

L'être et le Néant (Being and Nothingness). Han Jie.
©X-Stream/CCCB/Cité de l'architecture et du patrimoine

La història d'un llit a una ciutat en transformació: aquest és el fil argumental de la pel·lícula de Han Jie. Però aquest llit no té cap dimensió simbòlica, no som davant d'una pel·lícula conceptual. Ans al contrari: a les primeres imatges sobre l'home mort i la seva família plorant, ja sentim la tristesa que s'empararà de la pel·lícula a partir d'aquell moment, quan recorreguem juntament amb el llit del desaparegut alguns escenaris íntims de la ciutat. I entenem que l'objecte serà un detall circumstancial, però en cap cas farà disminuir la força dels personatges.

Al seu fragment central, la pel·lícula transmet el sentiment d'un Xangai convertit en aparell de seducció. La jove Amy treballa a una oficina de vendes i pateix, i tolera, l'assetjament d'un client que li fa compliments. El seu xicot, en Xiao Cui, intenta posar-se en contacte amb ella a través del telèfon mòbil, però no ho aconsegueix. Aquest silenci comunicatiu permet Han Jie aconseguir un gran efecte sonor en incorporar la música del telèfon sonant al món de l'Amy, com una forma evocadora i inquietant de fer present en Xiao Cui en la seva absència. La incertesa i la tristesa de la jove davant dels dos homes diu molt sobre les exigències

morals d'una ciutat desenvolupista, on les diferències socials es barregen amb el desordre amorós. Quan l'Amy i en Xiao Cui es troben sobre el llit que ens ha dut fins allà, es produeix una abraçada que és també de separació i malestar, culminada amb la llàgrima de l'actriu, sincera, com un punt de llum en el rostre trist. El pla general de la ciutat dels gratacels només s'entreveu, com a Playtime de Jacques Tati, mitjançant el seu reflex al vidre d'un edifici nou. Una imatge que contrasta amb la d'un espai urbà desolat, en ple procés de destrucció i canvi, on el llit serà dipositat com una deixalla més d'una ciutat que ha decidit perdre la seva memòria urbana. La seqüència final, al centre d'art modern de Xangai, amb el llit exposat, expressa l'ambigüitat moral de tota la pel·lícula, amb un grup de joves silenciosos que ocupen les grades i miren a càmera, com si fossin espectadors del seu propi destí, estranyats.

Xi'an

Als afores de Chang'an (*Outside Chang'an*)

Xi'an és una ciutat industrial relativament tancada, però la seva gent comença a canviar sota l'ímpetu del creixement econòmic de la Xina. El film ens presenta un jove encallat en l'amor, la família i la seva feina, tot posant èmfasi en els seus sentiments, les seves reaccions i eleccions davant dels canvis del món exterior.

Chen Tao

Xi'an, dans la banlieue (Outside Xi'an). Chen Tao.
© X-Stream/CCCB/Cité de l'architecture et du patrimoine

En Zhang Jian és un jove de 26 anys, que viu a Xi'an, i treballa a les oficines d'admissió d'una escola. La Shao Jing és la seva exparella, de la mateixa edat. La tristesa i la soledat s'emparen del jove des de la primera imatge, quan deambula per la seva feina, la seva habitació, la sala d'estar de casa seva, on comparteix el so de la televisió amb la seva mare. La relació amb altres joves amics no l'allunya d'aquest sentiment, torbat per la recurrència constant de les trucades perdudes del seu telèfon mòbil, convertit en un autèntic camí obert cap al no-res, cap a la soledat comunicativa. Intuïm en una seqüència en la qual espia la noia, que aquest deu ser el motiu de la seva malenconia, expressada en aquests espais interiors i també en imatges fugaces per la ciutat, mentre pedaleja damunt de la seva bicicleta. Finalment es produeix la trobada entre els dos, que entenem des del primer moment com un comiat, que Chen Tao resol, a diferència de les altres escenes de diàleg, amb un pla/contraplà, que fa que els gestos dels dos, encara que suaus, adquireixin tot el seu significat visual: arreglar-se el cabell, fumar, no respondre a una trucada telefònica... La Shao Jing es preocupa pel futur del que va ser el seu xicot, abans de comunicar-li la seva intenció de casar-se

amb un altre home. Una suau carícia d'ella marca el final de la seqüència, en un gest que sembla anunciar-nos que ell no l'oblidarà. A l'escena final, en Zhang Jian puja a la terrassa de casa seva i observa la ciutat. Un lleu però significatiu moviment de grua ens permet contemplar el que ell veu, bo i mantenint la composició del pla: la soledat del protagonista confrontat a un skyline modern de la ciutat, que ens comunica exactament aquesta relació sentimental ambivalent, en la qual la ciutat sembla un testimoni llunyà d'aquesta tristesa infinita, que s'ofereix a l'espectador com un lloc fred, sense esperança ni desesperació.

Chongqing

L'espera (Waiting)

Sota el cel fosc de Chongqing, hi ha soroll i munions desordenades per tota la ciutat. Anuncis de telèfons mòbils de China Mobile i de China Unicom, rètols de tot tipus de bancs, enlluernadores i atractives dones amb roba nova arreu, que donen a la gent un intens desig per les coses materials i una sensació opressiva d'asfíxia.

En aquest indret, amb el major volum d'exportació de mà d'obra de la Xina i capital econòmica de la part superior del lang-Tsé, les persones es desplacen interminablement d'un lloc a un altre. Aquestes persones són traslladades des de Chongqing fins a qualsevol altre indret de la Xina, per esdevenir els silenciosos executors de la construcció urbana.

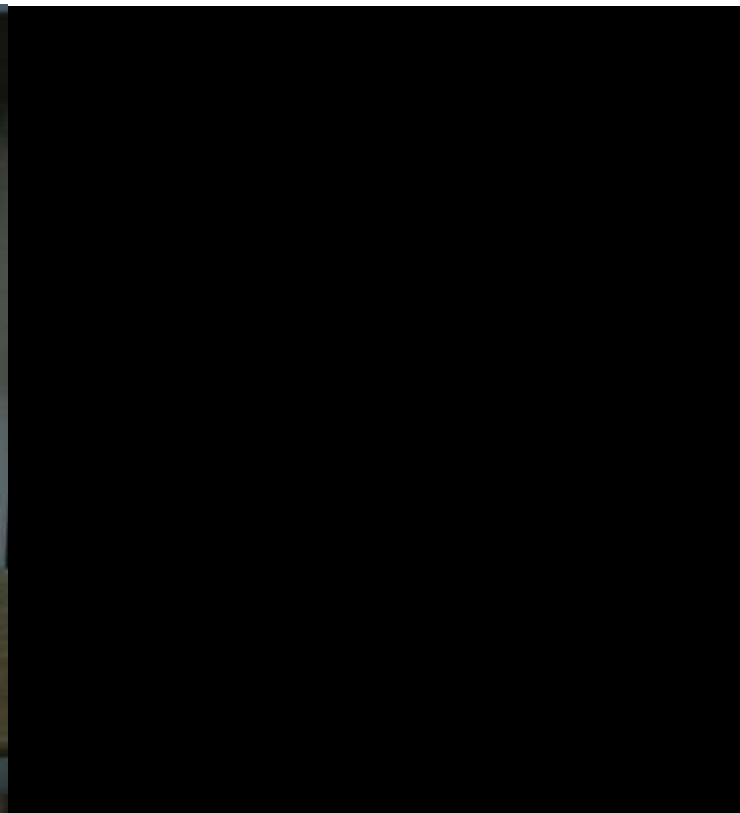
S'ajunten a ciutats desconegudes, sobreviuen a tots els racons de les construccions de formigó armat a aquesta era de vicissituds amb contradiccions, estranyament i impotència. A ningú no li importa d'on vénen ni cap a on aniran a continuació... L'únic que els queda és la seva fe i la seva esperança.

Peng Tao

Attente (Wait). Peng Tao
©X-Stream/CCCB/Cité de l'architecture et du patrimoine

Chongqing és potser la ciutat xinesa amb un imaginari cinematogràfic recent més fructífer, perquè és una de les ciutats on es produeixen amb una major tensió els enormes processos de transformació urbana i paisatgística. Vet aquí el caràcter simbòlic que adquireix la construcció de la gegantina presa de les Tres Gorges, considerada alhora una enorme obra d'enginyeria que revela el poder secular de la construcció al país i una plaga que comporta la mobilització obligada dels habitants dels espais ocupats per la terra i l'aigua, traslladats per centenars de milers a altres llocs. Aquesta fricció entre destrucció i construcció, entre emigració i assentament, està present des de les primeres imatges d'aquesta pel·lícula de Peng Tao, en les quals una dona, l'A Xia, porta a l'esquena el seu nadó mentre travessa la ciutat en un telefèric, una ciutat només intuïda, coberta per una espessa boira i pol·lució, que la fa permanentment invisible. La mare i el nadó entren a una oficina de correus on la veu d'un funcionari li comunica una vegada més que no hi cap carta per a ella. I ella insisteix, i es lamenta de les cartes que escriu al seu marit i no obtenen resposta. La percussió contínua del so d'un tampó sobre les cartes estableix

una subtil relació sonora entre la dona fràgil i el nen i la implacable crueltat del sistema. Durant tota la pel·lícula se sent la força de la captació documental de la realitat en relació amb la necessitat de supervivència de la dona. Regenta un petit snack-bar domèstic, amenaçat com totes les zones contigües, de demolició, com anuncia el caràcter que està pintat admonitòriament a la seva porta. Els clients escassegen, de fet només en té un, un empresari amb problemes de liquidació que parla molt enfadat per telèfon. Els pitjors auguris arriben aviat, i la dona es veu obligada a abandonar el seu espai i emprendre un camí incert cap a la supervivència. El client li ofereix un treball provisional, a la cuina d'una empresa, i això li permet un breu respir en la seva caiguda als inferns. En el vagareig d'aquesta dona travessem els espais del conflicte, amb les excavadores que destrueixen les cases i els immensos espais ja devastats, on s'ha de produir la futura inundació. En aquesta natura morta s'instal·len la dona i el seu nadó, que es confronta a una visió de la ciutat nocturna, amb els edificis il·luminats que anuncien un benestar difícil i llunyà. Perquè en aquest paratge de la transformació només regna la desolació, a l'espera d'una improbable trobada futura.

Guangzhou

Any Nou (New Year)

Situada a la zona subtropical, Guangzhou té una vitalitat molt superior a la de les ciutats del nord. Fenòmens multitudinaris creixen ràpidament i es podreixen a la mateixa velocitat, com si la ciutat actués com un enorme fermentador. El fet de triar el tema de "Happy New Year" en aquest marc i acompanyar-ho amb la narració és molt apropiat.

Li Hongqi

Nouvel an (New Year). Li Hongqi
© X-Stream/CCCB/Cité de l'architecture et du patrimoine

Un apartament gairebé buit, amb dues lliteres. Dos homes, agents d'assegurances, parlen sobre els seus somnis, amb motiu del nou any. A través del seu diàleg albirem els problemes econòmics que arrossequen, que posen en perill fins i tot la permanència en aquesta trista habitació. Un tercer personatge s'incorpora i llegeix un paper promocional: és un agent d'assegurances com ells, però no li ho diuen fins passada una estona. No tenen res per oferir-li, res per comprar. Tot forma part d'un estrany ceremonial, sense sortida aparent.

El to emprat per Li Hongqi recorda el teatre de situació, aquesta immobilitat avorrida dels centres de treball, on regna la competència i el tedi, on darrere de les convencions dels homes que desitgen vendre s'amaguen els drames de la desil·lusió. Els diversos personatges masculins, tots vestits amb pantalons i americana negres i corbata, com si formessin part d'una entitat superior invisible, passegen la seva desolació pel carrer, pel supermercat, espais simbòlics perquè estan buits, només ocupats per aquests homes de negre, com a una pel·lícula de ciència ficció. La història de competència laboral reflecteix un vector

de l'economia xinesa desenvolupista, la que ocupa aquesta zona del país, una zona pròspera i vital, on arrelen els vicis del capitalisme salvatge. Aquesta pel·lícula és una paràbola laboral, tenyida, com era d'esperar, d'apatia, de desesperança, que afecta també el darrer nouvingut, que ve a ocupar l'espai del que ja ha marxat, com un rondó sense fi.

Suzhou

Plora'm un riu (*Cry me a River*)

Una ciutat ancestral; a través del seu exquisit jardí botànic i els seus rius ramificats podem observar pistes o empremtes de la seva antiga cultura. Dues parelles d'homes i dones, que van ser amants, es retroben dos anys més tard. L'alè de la joventut proppassada encara es pot sentir a les seves converses. Tenim la possibilitat d'estimar? Realment s'acaba la joventut? De la mateixa manera que les xarxes que uneixen l'antiga capital, quin tipus d'existència ecològica necessitaria la seva cultura?

Jia Zhangke

Cry me a River. Jia Zhangke
© X-Stream/CCCB/Cité de l'architecture et du patrimoine

En el moment de tancar aquest article per a la seva publicació, la pel·lícula de Jia Zhangke estava en la seva fase de muntatge. Però tenim el seu guió, on narra la retrobada de dues antigues parelles, dos homes i dues dones, a la ciutat de la cultura, amb motiu de l'homenatge a un professor de la universitat que va ser el seu mestre. Aquesta retrobada permet els quatre joves evocar l'amor i el sexe perduts, en unes confessions poètiques i vibrants. El riu té un paper important en aquest mur de silencis malenconiosos. La lectura del guió anuncia aquesta fusió, que el director aconsegueix magistralment a tantes pel·lícules anteriors, entre la impossibilitat de l'amor i la crida del paisatge. Com a la majoria de films ja ressenyats en aquesta obra col·lectiva, emergeixen temes i figures comuns: l'amor no correspost, les dificultats de comunicació, la irrupció de noves pràctiques econòmiques que sotmeten els joves i una actitud general de resistència i lleu esperança, que fa del silenci una arma eloqüent, com una forma d'expressar que finalment tot s'ha entès.

Propostes de treball individual i en grup

Treball individual

Cinema i ciutat

En visitar l'exposició, escull una de les pel·lícules dels cinc directors de cinema xinesos, mira-la amb atenció i fes un resum del contingut. Explica quina és la imatge de la ciutat que ens dóna el director, quines són les escenes que més t'han cridat l'atenció, què ens vol mostrar el director al teu parer i quina és la teva opinió personal.

Ara imagina que haguessis de fer una pel·lícula sobre la teva ciutat. Fes una presentació general, amb un esquema de l'argument i algunes imatges dels llocs en els quals desenvoluparies la història.

Ciutats comparades

A partir del que has vist i t'han explicat a l'exposició i tenint present la teva experiència personal, assenjala similituds i diferències entre les característiques de Barcelona (o la teva ciutat) i les característiques d'alguna de les ciutats xineses que protagonitzen aquesta exposició. Quins creus que són els reptes compartits, i els problemes? Quines són les diferències més importants?

Treball de recerca en grup

Xina una visió general

Cada grup de treball ha de buscar informació sobre:

- Geografia
- Història
- Cultura
- Societat

i realitzar un petit dossier amb notícies actuals de premsa que posin de manifest aspectes concrets de la vida quotidiana, l'economia, els canvis socials i polítics, i les relacions internacionals.

A partir d'aquest treball previ, el grup haurà d'elaborar unes conclusions raonades sobre com interpreta les transformacions que s'estan produint a Xina en l'actualitat. Quins creieu que són els reptes de futur als quals s'haurà d'enfrontar la Xina? Quin paper creieu que tindran les ciutats en aquest futur?

Bibliografía:

- BREGOLAT OBIOLS, Eugenio. *La segunda revolución china*. Ed. Destino, Barcelona, 2007
- CHANG, Jung i HALLIDAY, Jon Mao. *La historia desconocida*. Ed. Taurus, Madrid, 2006
- CREMADES, Javier. *China y sus libertades. Un dilema para el siglo XXI* Ed. Espasa, Madrid, 2008
- DOMENACH, Jean-Luc. *¿A donde va China?* Ed. Paidós, Barcelona, 2006
- FRECHES, Jose. *Érase una vez China*. Espasa-Calpe, Madrid, 2006
- GERNET, Jacques. *El mundo chino*. Ed. Crítica, Barcelona 2007
- KITAURA, Yasunari. *Historia del Arte de la China*. Ediciones Cátedra, Madrid, 1991
- LIANG, Diane Wei. *El ojo de jade*. Ed. Siruela, Madrid, 2007
- LOVELL, Julia. *La Gran Muralla: China contra el mundo (1000 a. C.- 2000 d. C.)*. Ed. Debate, Barcelona, 2007
- OLLE I ALBIOL, Manel. *Made in China: el despertar social, político y cultural de la China contemporánea*. Ed. Destino, Barcelona, 2005
- SORMAN, Guy. *El año del gallo, Chinos y rebeldes*. Ed. Gota a Gota, Madrid, 2007
- TAMAMES, Ramón. *El siglo de China*. Ed. Planeta, Barcelona, 2008
- THUBRON, Colin. *La sombra de la Ruta de la Seda*. Península, Madrid, 2007
- TREGGAR, Mary. *El Arte Chino*. Ed. Destino, Barcelona, 1991
- YI-FU TUAN. *Cosmos y hogar: Un punto de vista cosmopolita*. Ed. Melusina, Barcelona, 2005

